

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 28/01-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. decembra 2001 v senáte zloženom z predsedu senátu Daniela Švábyho a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatý podnet Š. G., bytom K., zastúpeného advokátkou JUDr. I. R., Advokátska kancelária, K., na konanie vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 1034/97 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Košice II v konaní vo veci vedenej pod sp. zn. 19 C 1034/97 p o r u š i l právo Š. G., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prieťahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Vo zvyšnej časti podnetu nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 24. mája 2001 č. k. I. ÚS 28/01-13 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie podnet Š. G., bytom K. (ďalej len „navrhovateľ“), ktorým namietal porušenie jeho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 1034/97 (ďalej len „okresný súd“).

V rámci prípravy ústneho pojednávania sa na základe žiadosti ústavného súdu k opodstatnenosti prijatého podnetu (ďalej len „návrh“) písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedom JUDr. V. K., vyjadrením z 23. apríla a 4. júna 2001 a zástupkyňa navrhovateľa JUDr. I. R. vyjadrením z 28. augusta 2001.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti návrhu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát predmetný návrh prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne podaných vyjadrení účastníkov a obsahu dotknutého spisu.

II.

Na základe spisu okresného súdu sp. zn. 19 C 1034/97 a vyjadrení účastníkov konania ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav tohto konania:

Dňa 17. novembra 1997 bola okresnému súdu doručená žaloba, ktorú podal J. K. (ďalej len „žalobca“) proti navrhovateľovi v procesnom postavení žalovaného so žiadosťou o zrušenie spoločného nájmu bytu. Žaloba bola zaevidovaná pod sp. zn. 19 C 1034/97.

V dňoch 18. decembra 1997, 5. februára 1998, 11. júna 1998 sa vo veci uskutočnili pojednávania. Po pojednávaní 29. októbra 1998 bol vynesенý rozsudok, ktorým sa žalobe vyhovel.

Navrhovateľ podal 23. decembra 1998 proti rozsudku odvolanie. Za týmto účelom bol spis 17. februára 1999 predložený na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“), ktorý po pojednávaniach nariadených v dňoch 13. apríla a 18. mája 1999 rozhodol o podanom odvolaní uznesením z 24. júna 1999 č. k. 13 Co 68/99-82 tak, že rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec vrátil spolu so spisom 27. júla 1999 okresnému súdu na ďalšie konanie.

Uznesenie krajského súdu bolo zástupcom účastníkov konania doručené 5. augusta 1999. Pojednávanie, ktoré okresný súd nariadil na 20. január 2000, bolo pre neprítomnosť žalobcu odročené na neurčito za účelom predvolania a vypočutia účastníkov konania. Dňa 7. februára 2001 žalobca rozšíril žalobu aj na manželku navrhovateľa.

Navrhovateľ písomne žiadal okresný súd o nariadenie pojednávania 30. mája, 7. júla, 28. augusta a 31. októbra 2000. Okrem toho 12. septembra 2000 doručil okresnému súdu sťažnosť, v ktorej žiadal predsedu okresného súdu o preskúmanie, či v konaní nedošlo k prieťahom, a o zabezpečenie nápravy s poukazom na to, že je ťažko chorý človek v pokročilom veku a zdĺhavosť celej veci ho veľmi vážne zaťažuje a znepokojuje. Všetky tieto podania boli opatrené odtlačkom príslušnej pečiatky okresného súdu o ich prijatí.

Pojednávanie nariadené na 19. december 2000 bolo po pripustení rozšírenia žaloby aj na manželku navrhovateľa odročené na neurčito.

Ďalšie pojednávanie bolo nariadené na 3. máj 2001. Za týmto účelom daná úprava sudcu z 12. apríla 2001 bola kanceláriou realizovaná 23. apríla 2001. Predvolanie na toto pojednávanie bolo okrem zástupkyňi navrhovateľa, ktorá ho prevzala 24. apríla 2000, ostatným účastníkom doručené až v deň pojednávania. Pojednávanie bolo z dôvodu neprítomnosti účastníkov (okrem zástupkyne navrhovateľa) odročené na neurčito.

Ďalšie pojednávanie bolo 12. novembra 2001 nariadené na 29. január 2002.

III.

Predmetom návrhu je posúdenie, či došlo postupom okresného súdu v občianskoprávnom konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 1034/97 k porušeniu práva navrhovateľa na prerokovanie veci „bez zbytočných priet'ahov“ zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie jeho záležitosti „v primeranej lehote“ súdom garantovaného v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Navrhovateľ v návrhu uviedol, že lehoty, ktoré uplynuli medzi jednotlivými pojednávaniami vo veci, predovšetkým po vynesení zrušujúceho uznesenia krajského súdu, sú neprimerane dlhé a nezdôvodniteľné. Zdôraznil, že v jeho prípade potrebu skončenia konania akcentuje aj fakt, že je dlhodobo a veľmi vážne chorý a neistota spôsobená s neskončeným súdnym konaním výrazne prispieva k zhoršeniu jeho zdravotného stavu.

V reakcii na vyjadrenie predsedu okresného súdu v konaní pred ústavným súdom právna zástupkyňa navrhovateľa uviedla, že počet nevybavených vecí v tom-ktorom súdnom oddelení nemôže byť dôvodom, pre ktorý by súd nemal v primeraných lehotách o veci účastníka konať. V predmetnej veci neexistujú žiadne dôvody, ktoré objektivizujú dĺžku konania. Za zvlášť dôležitý považovala fakt, že napriek tomu, že okresný súd má vedomosť o tom, že priet'ahy v konaní navrhovateľa sú predmetom jeho návrhu na ústavnom súde, vo veci naďalej nekoná bez priet'ahov. Podania (urgencie, sťažnosť), ktoré k návrhu priložil, sú jasne a zrozumiteľne označené, takže ich absencia v súdnych spisoch môže byť pričítaná len na ťarchu okresného súdu.

Predseda okresného súdu uviedol, že označené podania a sťažnosť, ktorú podľa tvrdenia v návrhu navrhovateľ podal 12. septembra 2000, sa v príslušnom spise, resp. v evidencii sťažností, nenachádzajú. Ďalej poukázal na to, že v súdnom oddelení konajúceho sudcu bolo k 31. marcu 2000 651 nevybavených vecí, z toho 86 nevybavených vecí napadlo do 31. decembra 1996, t. j. pred vecou, ktorej sa podaný návrh týka. Vzhľadom na tento počet nevybavených vecí nie je možné vo veci sp. zn. 19 C 1034/97 z objektívnych dôvodov vykonávať úkony v účastníkom predpokladaných lehotách.

1. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. II. ÚS 25/95, I. ÚS 3/00). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

Ústavný súd je toho názoru, že predmetné občianskoprávne konanie vzhľadom na jeho predmet, skutkovú a právnu povahu sporu nemožno hodnotiť ako zložitú vec.

Ústavný súd v správaní navrhovateľa ako účastníka konania nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by mala byť zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným prietahom. Naopak, ústavný súd prihliadol v prospech navrhovateľa na skutočnosť, že navrhovateľ opakovane informoval okresný súd o vznikajúcich prietahoch v jeho veci a žiadal ho o zjednanie príslušnej nápravy (pozri časť II). K tomu poznamenáva, že o existencii týchto podaní (riadne opatrených odtlačkom pečiatky okresného súdu) sa ústavný súd už vyjadril v uznesení o prijatí podnetu na konanie, preto nepovažuje za potrebné osobitne reagovať na vyjadrenie predsedu okresného súdu, ktorý namietal, že tieto podania a sťažnosť navrhovateľa sa v príslušnom spise, resp. evidencii sťažností, nenachádzajú.

Pokiaľ ide o postup okresného súdu, ústavný súd zistil po rozhodnutí krajského súdu viaceré obdobia nečinnosti okresného súdu: od 5. augusta 1999 (keď bolo doručené uznesenie krajského súdu účastníkom) do 20. januára 2000 (keď sa uskutočnilo pojednávanie), od 7. februára 2000 (keď žalobca rozšíril žalobu) do 19. decembra 2000 (keď bolo uskutočnené ďalšie pojednávanie) a od 9. decembra 2000 (keď pojednávanie bolo odročené na neurčito) doteraz. V tomto poslednom prípade konštatovanej nečinnosti okresného súdu ústavný súd nemohol prihliadnuť na pojednávanie určené na 3. máj 2001, ktoré sa očividne neuskutočnilo len v dôsledku oneskoreného odoslania predvolania na pojednávanie účastníkom konania a ktoré preto nemožno považovať za procesný úkon

smerujúci k odstráneniu stavu ich právnej neistoty, čo je hlavným účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy v danej oblasti súdneho konania.

Okresný súd sa takto v konaní, ktorého dĺžka presahuje štyri roky, dopustil prieťahov v rôznych obdobiach počas celkom 26 mesiacov, čo je doba, ktorá významným spôsobom ovplyvnila celkovú dĺžku konania. Námietku predsedu okresného súdu o veľkom počte nevybavených vecí v príslušnom súdnom oddelení nebolo možné akceptovať, pretože nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prieťahy, a to len v tom prípade, ak sa za tým účelom prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie napadnutých vecí bez zbytočných prieťahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote (I. ÚS 19/00). Z vyjadrenia predsedu okresného súdu nevyplýva prijatie takýchto opatrení, hoci navrhovateľ upozornil okresný súd viacerými podaniami na vzniknutú situáciu, ktorú pociťuje ako ujmu na jeho základnom práve garantovanom v čl. 48 ods. 2 ústavy.

Vzhľadom na tieto dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva navrhovateľa na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov postupom okresného súdu v predmetnom občianskoprávnom konaní, tak ako ho garantuje čl. 48 ods. 2 ústavy.

2. Navrhovateľ sa domáhal aj vyslovenia porušenia práva na prerokovanie jeho vecí „v primeranej lehote“ podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústava má povahu základného prameňa práva, ktorý je nadradený voči všetkým ostatným prameňom práva (II. ÚS 8/97). Ústava v širokej miere preberá niekedy doslovné znenie základných ľudských práv a slobôd, tak ako sú definované v medzinárodných zmluvách o ľudských právach a základných slobodách. V prípade, že ústavná úroveň úpravy verne „prenáša“ do vnútroštátneho právneho poriadku záväzky z medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách, ústavná úprava bude slúžiť ako základňa ich praktickej aplikácie v právnej praxi Slovenskej republiky (II. ÚS 91/99).

Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98).

Ak sa navrhovateľ domáha súčasne vyslovenia porušenia základných práv a slobôd garantovaných v ústave a ľudských práv a základných slobôd garantovaných v medzinárodnej zmluve o ľudských právach a základných slobodách, ktorou je Slovenská republika viazaná, a ak v obsahu týchto práv a slobôd nie je významový rozdiel, zistením a vyslovením porušenia základného práva alebo slobody podľa ústavy sa v takýchto prípadoch naplnil aj účel ochrany, ktorú ústavný súd môže poskytnúť právu alebo slobode podľa medzinárodnej zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, ktorých porušenie sa namieta. Ústavný súd v takýchto prípadoch návrhu v časti týkajúcej sa námietok porušenia práva alebo slobody podľa medzinárodnej zmluvy o ľudských právach a základných slobodách spravidla nevyhoví (mutatis mutandis II. ÚS 55/98).

Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. decembra 2001